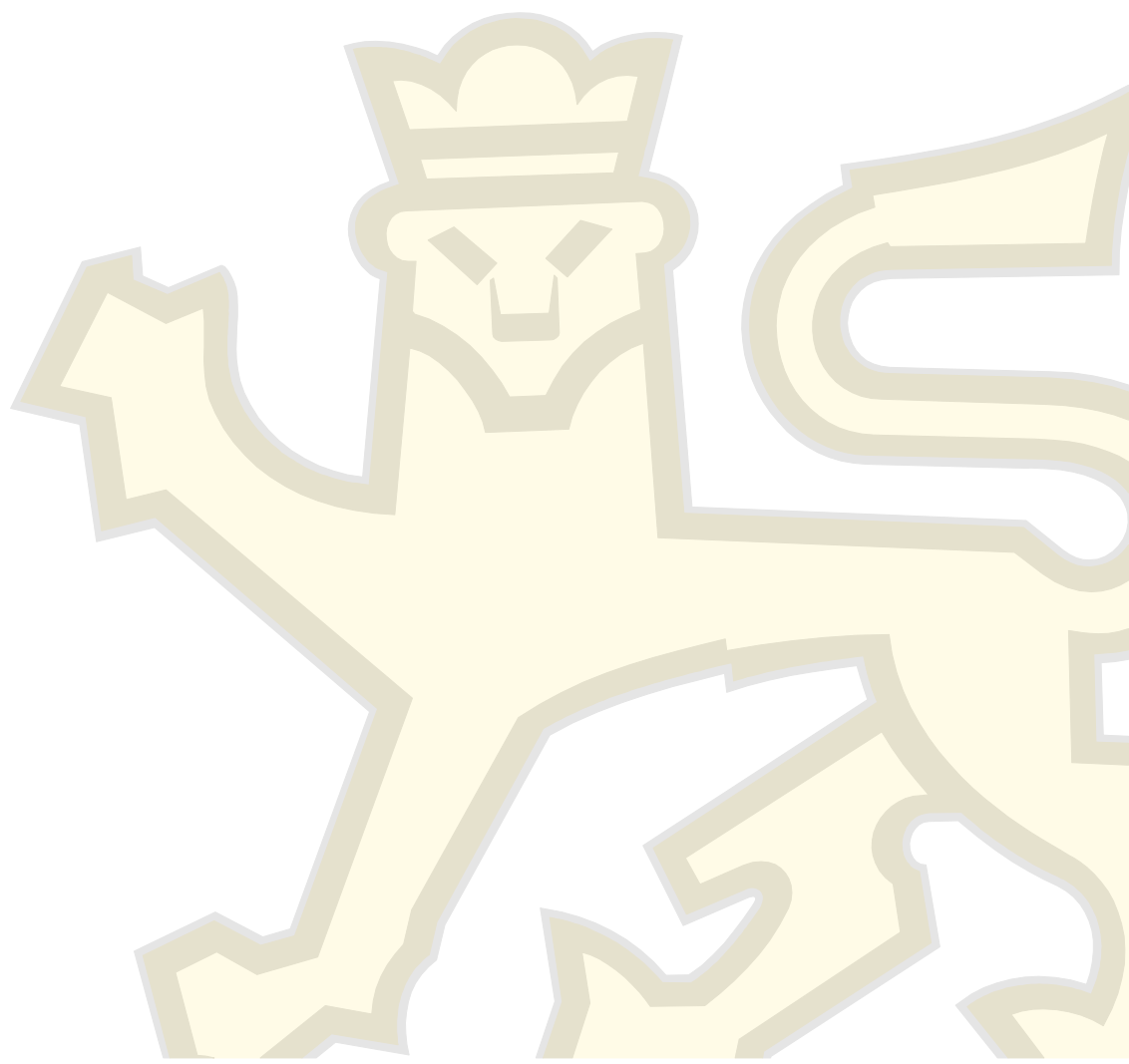

Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Ett aktiverande dokument som kommunfullmäktige fattade beslut om 2016-12-12

Dokumentnamn		Fastställt av	Gäller från	Sida
Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning		Kommunfullmäktige	2016-12-12	1 (11)
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig		
KSN-2016-2166	Uppsala kommun	Kommunstyrelsen		

Innehåll

Inledning.....	2
Ett Uppsala - där alla är delaktiga	2
FN-konventionen.....	2
Programmets struktur	3
Definitioner	4
Mål och delmål.....	6
Demokrati och inflytande.....	6
Bemötande och kompetens.....	6
Information och kommunikation.....	7
Fysisk tillgänglighet	7
Utbildning.....	7
Arbete och sysselsättning	8
Bostad.....	8
Vardags-och familjeliv.....	8
Kultur, fritid, idrott och hälsa.....	9
Ansvar, uppföljning och revidering av programmet	9
Källor och styrande dokument	10

Dokumentnamn		Fastställt av	Gäller från	Sida
Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning		Kommunfullmäktige	2016-12-12	2 (11)
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig		
KSN-2016-2166	Uppsala kommun	Kommunstyrelsen		

Inledning

Ett Uppsala - där alla är delaktiga

Sverige ställde sig bakom den av FN antagna konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning år 2008. På en lokal nivå innebär det att Uppsala kommuns verksamheter ska vara tillgängliga för alla människor. Idag finns det strukturella hinder som utestänger människor med funktionsnedsättningar från att delta i samhället på lika villkor som andra. Därför höjer Uppsala kommun ambitionsnivån för att undanröja hinder och säkerställa att kommunen är tillgänglig för dem som bor och vistas här.

Som ett led i arbetet med att göra Uppsala mer tillgängligt och inkluderande, har Uppsala kommun tillsammans med handikapporganisationerna (HSO) arbetat fram ett funktionshinderpolitiskt program.

Programmet syftar till att skapa förutsättningar för en ökad trygghet samt att upplevelsen av frihet, delaktighet och självbestämmande ska stärkas för personer med funktionsnedsättning. Programmet syftar även till att medvetandegöra om personer med funktionsnedsättningar situation samt verka mot stigmatisering.

FN-konventionen

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning tillhör FN:s centrala konventioner om mänskliga rättigheter och har fokus på icke-diskriminering. Konventionen listar nödvändiga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av såväl medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter på samma villkor som andra.

FN-konventionens allmänna principer i artikel 3 är:

- a) respekt för inneboende värde, individuellt självbestämmande, innefattande frihet att göra egna val samt enskilda personers oberoende,
- b) icke-diskriminering,
- c) fullständig och faktiskt deltagande och inkludering i samhället,
- d) respekt för olikheter och acceptering av personer med funktionsnedsättning som en del av den mänskliga mångfalden och mänskligheten,
- e) lika möjligheter,
- f) tillgänglighet,
- g) jämställdhet mellan kvinnor och män,
- h) respekt för den fortlöpande utvecklingen av förmågorna hos barn med funktionsnedsättning och respekt för funktionsnedsatta barns rätt att bevara sin identitet.

Dokumentnamn		Fastställt av	Gäller från	Sida
Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning		Kommunfullmäktige	2016-12-12	3 (11)
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig		
KSN-2016-2166	Uppsala kommun	Kommunstyrelsen		

Trots att Sverige har ställt sig bakom FN-konventionen finns fortfarande hinder för personer med funktionsnedsättningar att delta i samhället på lika villkor som andra. Några av de hinder som kvarstår beror på såväl otillräckliga kunskaper som oförståelse. Dessa hinder kan ibland leda till diskriminering och utanförskap. Sedan 2015 har bristande tillgänglighet varit olagligt i Sverige, vilket regleras i diskrimineringslagstiftningen.

Programmets struktur

Det funktionshinderpolitiska programmet är ett aktiverande dokument som beskriver den politiska strategin för funktionshinderpolitiken i Uppsala kommun. Programmet gäller i alla kommunens verksamheter och bolag. Programmet ska användas i arbetet med att förbättra och utveckla tillgänglighet och delaktighet i kommunen för ökad trygghet, delaktighet och självständighet.

De övergripande målen i programmet är konsekvenser av vad som ska uppnås för att öka tillgängligheten och delaktigheten i Uppsala. Delmålen är exempel på prioriterade områden att arbeta med för att uppnå de övergripande målen.

Programmet ska fungera som underlag till Mål och budget samt för nämndernas verksamhetsplaner och bolagsstyrelsernas affärsplaner. Det ska tydligt framkomma i planerna hur antagna mål och delmål ska uppnås. Programmets prioriterade målområden utgår från FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Dessa prioriterades efter en medborgardialog som genomfördes hösten 2015 samt workshop med handikapporganisationer, politiker och tjänstemän från kommunens nämnder och bolag hösten 2016.

Kvinnor, barn och äldre är en särskilt utsatt grupp bland personer med funktionsnedsättning, vilket konstateras och erkänns i FN-konventionen. Därför ska perspektiven kring barn, äldre och jämställdhet särskilt präglade och genomsyra alla delar av Uppsala kommuns funktionshinderpolitiska arbete.

Målområden i programmet:

- Demokrati och inflytande
- Bemötande och kompetens
- Information och kommunikation
- Fysisk tillgänglighet
- Utbildning
- Arbete och sysselsättning
- Bostad
- Vardags- och familjeliv
- Kultur, fritid, idrott och hälsa.

Definitioner

Uppsala kommun använder sig av socialstyrelsens definitioner av begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder. Uppsala kommun följer även socialstyrelsens råd om användandet av termen handikapp. Handikapp som term bör enligt socialstyrelsen undvikas. Begreppet bör endast användas i sammansatta ord som till exempel handikappolitik och handikappforskning. Begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder är under utveckling och kan komma att ändras. I samhällsdebatten används ibland begreppet funktionsvariation. Uppsala kommun har dock valt att använda de begrepp som socialstyrelsen definierat och följer utvecklingen dessa.

Funktionsnedsättning

Nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning uppstår till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana skador, tillstånd eller sjukdomar kan vara av bestående eller övergående natur. (Socialstyrelsen 2013) Oavsett vilka funktionsnedsättningar en person har är det människan som är centrum. På samma sätt som en patient inte är sin sjukdom, eller att en person inte är sin hud- eller hårfärg, är inte heller en person sin funktionsnedsättning.

Funktionshinder

Funktionshinder betydde tidigare samma sak som ordet funktionsnedsättning men definieras numera av socialstyrelsen som den: ”begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Det handlar framförallt om bristande tillgänglighet i omgivningen”. (Socialstyrelsen 2013). Genom att använda begreppet funktionshinder på ett entydigt sätt beskrivs miljöns betydelse i vid mening för de svårigheter som personer med funktionsnedsättning kan möta. Ett hinder beror inte på en persons funktionsförmågor utan på att delaktigheten inskränks genom en otillgänglig omgivning.

Tillgänglighet och delaktighet

Tillgänglighet är en förutsättning för delaktighet. Grundtanken med tillgänglighet är att utforma samhället så att alla kan delta på lika villkor – oavsett funktionsförmåga. Det gäller både inne- och utemiljö. Utöver den fysiska miljön ska också verksamheters utformning vara tillgängliga och skapa förutsättningar för delaktighet. (Myndigheten för delaktighet 2015)

Diskriminering på grund av funktionsnedsättning

”*Diskriminering på grund av funktionsnedsättning*” betyder varje åtskillnad, undantag eller inskränkning på grund av funktionsnedsättning som har till syfte eller verkan att inskränka eller omintetgöra erkännande, åtnjutande eller utövande på lika villkor som andra av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på det politiska, ekonomiska, sociala, kulturella och civila området eller på andra områden. Det omfattar alla former av diskriminering, inklusive underlåtenhet att göra skälig anpassning. (FN-konventionen Artikel 2)

Dokumentnamn		Fastställt av	Gäller från	Sida
Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning		Kommunfullmäktige	2016-12-12	5 (11)
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig		
KSN-2016-2166	Uppsala kommun	Kommunstyrelsen		

Kommunikation

”*Kommunikation*” innefattar bland annat språk, textning, punktskrift, taktill kommunikation, storstil, tillgängliga multimedier, kompletterande och alternativa former, medel och format för kommunikation baserade på textstöd, uppläst text, lättläst språk och mänskligt tal, samt tillgänglig informations- och kommunikationsteknik. (FN-konventionen artikel 2) Vid sidan om detta är även teckenspråk ett etablerat sätt att kommunisera.

Utbildningsmiljö

Innefattar den psykosociala och fysiska miljö som utbildning sker i. Fysisk utbildningsmiljö kan exempelvis bestå i en skolgård, ett museum, klassrum eller matsal. Den psykosociala utbildningsmiljön kan exempelvis bestå i samspelet mellan elever, lärare och föräldrar. (Skolverket 2016). Brister i den psykosociala utbildningsmiljön kan leda till kränkningar, mobbing, stress och utfrysning vilket skapar otrygghet.

Närstående

”Person som den enskilde anser sig ha en nära relation till” (Socialstyrelsen 2016)

Mål och delmål

Demokrati och inflytande

Övergripande mål

- Medborgare med funktionsnedsättning ges samma makt över sina liv som övriga medborgare i Uppsala kommun, detta ska även beaktas ur barns perspektiv.
- Alla oavsett funktionsnedsättning, ska ha möjlighet att ta del av information och föra fram sina synpunkter i Uppsala kommun.

Prioriterade delmål

- Metoder för brukarinflytande ska utvecklas och användas.
- Strukturer och system för brukarinflytande ska skapas och användas.
- Personer med funktionsnedsättning och brukarorganisationernas erfarenheter och kunskaper ska tas till vara vid exempelvis utbildningar och inför strategiska beslut.
- Återkommande dialoger och samverkan ska ske mellan företrädare för Uppsala kommun, brukare, närstående och brukarorganisationer.
- En konsekvensanalys kring tillgänglighet och delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning ska göras och dokumenteras i underlagen inför politiska beslut.
- Alla medborgare ska garanteras delaktighet och tillgänglighet vid allmänna val.
- En brukarombudsman ska tillsättas vars definition och ansvar utarbetas i samråd med HSO.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 9, 12, 13, 19, 21, 24 och 29.

Bemötande och kompetens

Övergripande mål

- Alla personer ska, oavsett funktionsnedsättning, bemötas med kunskap och respekt av medarbetare i kommunens samtliga verksamheter.
- Alla personer ska, oavsett funktionsnedsättning, ha reella möjligheter att bestämma i frågor som gäller dem.
- Alla personer ska, oavsett funktionshinder erbjudas personcentrerat och samordnat stöd.
- Uppsala kommun ska i samverkan med andra myndigheter arbeta för att förebygga att personer med funktionsnedsättning faller i organisatoriska mellanrum.

Prioriterade delmål

- Relevant kompetens ska säkerställas hos medarbetare vars arbete berör personer med funktionsnedsättning.
- Kompetensutveckling kring tillgänglighet och delaktighet ska utgå från ett brukarperspektiv.
- Utbildning i bemötande och värdegrundsfrågor rörande personer med funktionsnedsättning ska erbjudas förtroendevalda.
- Samordnad individuell plan (SIP) ska implementeras och användas.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 8, 17, 19 och 24.

Dokumentnamn		Fastställt av	Gäller från	Sida
Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning		Kommunfullmäktige	2016-12-12	7 (11)
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig		
KSN-2016-2166	Uppsala kommun	Kommunstyrelsen		

Information och kommunikation

Övergripande mål

- I Uppsala ska alla kunna ta del av information och kommunicera utifrån sina förutsättningar.

Prioriterade delmål

- Alla ska ges förutsättningar till att använda och utveckla sin kommunikativa förmåga.
- Alla kommunala verksamheter ska arbeta för att informera på ett sätt som når alla oavsett funktionsnedsättning.
- Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) ska utvecklas, användas och spridas inom Uppsala kommuns verksamheter.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 9, 19, 21 och 29.

Fysisk tillgänglighet

Övergripande mål

- Alla ska tryggt kunna förflytta sig, vistas i och använda Uppsalas inne- och utemiljö.

Prioriterade delmål

- Tillgängligheten ska öka i offentliga lokaler.
- Resor med färdtjänst och andra samhällsbetalda resor som såsom skolskjuts ska vara trygga, pålitliga och ändamålsenliga för den enskilde.
- Antalet handikapparkeringar ska öka.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 9,19, 20 och 30.

Utbildning

Övergripande mål

- Alla barn, ungdomar och vuxna ska kunna delta i utbildning och få det stöd som behövs för att både nå kunskapsmålen och använda sin kunskap och förmåga i vardagslivet.

Prioriterade delmål

- Utbildningsmiljön ska vara utformad så att alla kan delta oavsett funktionsnedsättning.
- Utbildningsmiljön ska även vara tillgänglig för vårdnadshavare och besökare.
- Möten mellan elever från olika skolformer ska främjas i syfte att motverka stigmatisering av barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel, 7, 8, 9, 24 och 26.

Dokumentnamn		Fastställt av	Gäller från	Sida
Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning		Kommunfullmäktige	2016-12-12	8 (11)
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig		
KSN-2016-2166	Uppsala kommun	Kommunstyrelsen		

Arbete och sysselsättning

Övergripande mål

- Allas arbetsförmåga ska tas tillvara.
- Uppsala kommun ska vara ett föredöme som arbetsgivare och även verka för att privata arbetsgivare tar sitt ansvar så att personer med funktionsnedsättning kan finna, få och behålla ett arbete.
- Uppsala kommun ska stärka möjligheten till meningsfull sysselsättning för personer vars funktionsnedsättning försvårar ett ordinarie arbete.

Prioriterade delmål

- Möjligheterna till anpassade arbetsuppgifter och arbetstider ska öka för att alla ska kunna arbeta efter sin förmåga.
- Möjligheter till anpassade eller alternativa arbetsplatser ska öka.
- Tillgången till praktikplatser för personer med funktionsnedsättning, exempelvis gymnasiesärskolans elever, ska öka.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 19, 26 och 27.

Bostad

Övergripande mål

- Alla ska ha och kunna leva i en bostad som är anpassad efter individens behov.

Prioriterade delmål

- Tillgängligheten och användbarheten av nyproducerade bostäder ska säkerställas av Uppsala kommun.
- Möjligheten att välja sin bostad och att flytta ska öka för personer som på grund av sin funktionsnedsättning har beslut om särskilt boende.
- Uppsala kommun ska utreda alternativa lösningar i syfte att säkerställa att en funktionsnedsättning inte innebär ökade boendekostnader för den enskilde.
- Skyddade boenden ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

FN-konventionen artikel 6, 9, 16, 19, 28.

Vardags-och familjeliv

Övergripande mål

- Alla personer med funktionsnedsättning och deras närstående ska ges det stöd som behövs för ett välfungerande vardags- och familjeliv.

Prioriterade delmål

- Personer med funktionsnedsättning ska ges det stöd och råd som behövs för att efter önskemål leva ett så självständigt liv som möjligt med respekt för privatlivet.
- Barn med funktionsnedsättning och deras familjer ska ges stöd och insatser så att barnet upplever samma rättigheter och friheter som andra barn.

Dokumentnamn		Fastställt av	Gäller från	Sida
Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning		Kommunfullmäktige	2016-12-12	9 (11)
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig		
KSN-2016-2166	Uppsala kommun	Kommunstyrelsen		

- Samordning av insatser till familjer med barn med omfattande funktionsnedsättningar ska utökas och förbättras.
- Det ska vara möjligt för personer med beslut om särskilt boende att bo tillsammans med någon annan.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 8, 17, 19, 22, 23 och 28.

Kultur, fritid, idrott och hälsa

Övergripande mål

- Alla ska ges förutsättningar att delta i och tillgodogöra sig kulturliv, fritidsverksamhet, idrott och hälsofrämjande aktiviteter.

Prioriterade delmål

- Den fysiska tillgängligheten i Uppsalas kulturutbud ska öka.
- Fritidshem, fritidsklubbar, fritidsgårdar, lekplatser och kulturskola vara tillgängliga för alla barn och ungdomar.
- Utbudet av och tillgängligheten till olika motionsalternativ för personer med funktionsnedsättning ska öka.
- Föreningar och privata aktörer som erbjuder anpassade motions- eller kulturaktiviteter ska erbjudas stöd och utbildning.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel 19, 25, 26, 28 och 30.

Ansvar, uppföljning och revidering av programmet

Kommunstyrelsen är dokumentansvarig för det funktionshinderpolitiska programmet och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av programmet. För att kommunstyrelsen ska kunna bedöma om de prioriterade delmålen uppnåtts har en handlingsplan tagits fram. I handlingsplanen beskrivs vilka nämnder och bolag som särskilt ansvarar för att arbeta med de prioriterade delmålen i programmet. Alla nämnder och bolag ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen.

Programmet gäller tillsvidare och revideras vid behov. När uppföljning av programmet genomförs ska underlag från respektive nämnd och bolagsstyrelser beaktas.

Handikapporganisationernas kunskaper och erfarenheter är viktiga för att Uppsala ska vara en kommun för alla. Handikapporganisationerna ska därför inbjudas att delta vid uppföljningen.

Dokumentnamn	Fastställt av	Gäller från	Sida
Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	Kommunfullmäktige	2016-12-12	10 (11)
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig	
KSN-2016-2166	Uppsala kommun	Kommunstyrelsen	

Källor och styrande dokument

Internationellt

Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna, FN 1948-12-10. Hämtad 29 april 2016 från:

<http://www.fn.se/PageFiles/7177/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, FN 1989-11-20. Hämtad 29 april 2016 från:

http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/020521/a2fe55424340e999aed047eb281537d7/fn_891120.pdf samt lättläst version hämtad 29 april 2016 <http://www.fn.se/Documents/MR/Barnkonventionen%20lattlast.pdf>

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, FN 2006-12-13 hämtad 29 april 2016 från:

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/departementsserien-och-promemorior/2008/04/ds-200823/>

Nationellt

Diskrimineringslag (2008:576, 2014:958). Hämtad 29 april 2016 från: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567

Diskrimineringsombudsmannen, www.do.se

Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken. Regeringens proposition 1999/2000:79

Hämtad 4 oktober 2016 från: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2000/03/prop.-1999200079/>

Lag om färdtjänst (1997:736). Hämtad 29 april 2016 från: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1997736-om-fardtjanst_sfs-1997-736

Lag om handikappanpassad kollektivtrafik (1979:558). Hämtad 29 april 2016 från: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1979558-om-handikappanpassad_sfs-1979-558

Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Hämtad 29 april 2016 från:

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1993387-om-stod-och-service-till-vissa_sfs-1993-387

Myndigheten för delaktighet (2015). Frågor och svar. Hämtad 4 oktober 2016 från

<http://www.mfd.se/kommunuppfoljning/om-uppfoljningen/fragor-och-svar-om-uppfoljningen/#15>

Plan- och bygglag(2010:900). Hämtad 29 april från: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900

Regeringens strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige 1/1 2010. Hämtad 29 april från:

<http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2011/10/s2010.026/>

Regeringens strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken 2011-2016.

<http://www.regeringen.se/contentassets/1485f931d7b842c18fd670cb3715b0f5/lattlast-version-av-regeringens-strategi-for-genomforande-av-funktionshinderspolitiken-2011-2016> samt lättläst version hämtad 29 april 2016

<http://www.regeringen.se/contentassets/1485f931d7b842c18fd670cb3715b0f5/lattlast-version-av-regeringens-strategi-for-genomforande-av-funktionshinderspolitiken-2011-2016>

Sammanfattning av betänkandet Lindqvists Nia. Regeringens proposition 1999/2000:79. Hämtad 29 april 2016 från

<http://www.regeringen.se/contentassets/adb03bff122c45f6bcf5a51f01060f52/-fran-patient-till-medborgare---en-nationell-handlingsplan-for-handikappolitiken>

Skolverket (2016). Hela lärmiljön avgörande för en inkluderande skola. Hämtad 4 oktober 2016 från

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/specialpedagogik/relationer-larande/hela-larmiljon-1.170069>

Dokumentnamn		Fastställd av	Gäller från	Sida
Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning		Kommunfullmäktige	2016-12-12	11 (11)
Diarienummer	Berörd verksamhet	Dokumentansvarig		
KSN-2016-2166	Uppsala kommun	Kommunstyrelsen		

Socialtjänstlag (2001:453). hämtad 29 april 2016 från: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

Socialstyrelsen (2015). Frågor och svar om funktionsnedsättning och funktionshinder, användningen av begreppen. Hämtad 4 oktober 2016 från: http://www.socialstyrelsen.se/fragorochsvar/funktionsnedsattningochfunktio#anchor_3

Socialstyrelsen (2016). Termbanken. Hämtad 7 oktober 2016 från: <http://termbank.socialstyrelsen.se/>

Statens folkhälsoinstitut (2008). Grunderna för folkhälso- och handikappolitik. – Underlagsmaterial till rapporten Onödig ohälsa. Hälsoläget för personer med funktionsnedsättning. Hämtad 29 april 2016 från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/documents/livsvillkor-levnadsvanor/funktionsnedsattning/grunderna-for-folkh%C3%A4lso-och-handikappolitiken-090831.pdf>

Uppsala kommun

Uppsala kommun, INRIKTNING, VERKSAMHET, EKONOMI 2015 - 2018 antagen av kommunfullmäktige 15 december 2014. Hämtad 29 april från: <https://www.uppsala.se/contentassets/a7197323df1f4f26853a6d30ac21e03b/ive-2015-2018-rev150330.pdf>

Uppsala kommun, Mål och budget 2016 med plan för 2017 – 2018 antagen av kommunfullmäktige 2–3 november 2015. Hämtad 26 augusti från: <https://www.uppsala.se/organisation-och-styrning/publikationer/mal-och-budget-2016/mal-och-budget-2016/>